

ביאת משיח מי"ג עיקרים

1. פי' המשניות להרמב"ם הקדמה לפ' חלק, עיקר הי"ב

ימות המשיח והוא להאמין ולאמת שיבוא ולא יחשוב שיתאחר אם יתמהמה חכה לו ולא ישים לו זמן ולא יעשה לו סברות במקראות להוציא זמן ביאתו. והחכמים אומרים תיפח רוחן של מחשבי קצין ושיאמין ויחשוב שיהיה לו יתרון ומעלה וכבוד על כל המלכים שהיו מעולם כפי מה שנבאו עליו כל הנביאים ממשה רבינו ע"ה עד מלאכי ע"ה. ומי שהסתפק אצלו מעלתו או נתמעט אצלו כפר בתורה שיעד בו בתורה בפירוש בפ' בלעם ופ' אתם נצבים. ומכלל יסוד זה שאין מלך לישראל אלא מבית דוד ומזרע שלמה בלבד וכל החולק על המשפחה הזאת כפר בשם הש"י ובדברי נביאיו. (בהערה בלק"ש (?) העיר שהרמב"ם השמיט זה בספר היד)

2. בית אלקים (להמב"ט) שער היסודות פרק נ'

הזהיר עליו הרב ז"ל להאמין ולאמת שיבוא ולא יחשוב שיתאחר אם יתמהמה חכה לו כמאמר הנביא ע"ה. כי מה שלא הוגבל זמנו יכול להיות בכל זמן בין קרוב או רחוק, והבלחי מאמין לזמן קרוב ג"כ לא יאמין לזמן רחוק. וגם אם יגביל לו זמן בעבור הזמן אשר גבל תמעט אמונתו לעתיד, וכן אם יגביל לו זמן לא יאמין ביאתו קודם הזמן ההוא, ואם בזמן שהגביל לו כפי דעתו לא בא לא יאמין ביאתו לזמן שאינו מוגבל לו כפי דעתו.

ולכן האמונה היא שלא יחשוב שיתאחר כי אין לו זמן מוגבל ואפשר בכל יום ביאתו כמו שאמר הכתוב היום אם בקולו תשמעו. וגם שנתאחר הרבה מן הזמן יהיה לו יותר תקוה כי הוא קרוב יותר מהזמן שעבר, וכמו שאמר הכתוב אם יתמהמה חכה לו, כי האיחור הוא סבה לשתחכה לו יותר ומ"ש הכתוב כי בוא יבוא ולא יאחר כי בזמן ביאתו לא יאחר ולא תהיה ביאתו באיחור וזהו כפל בוא יבוא.

וכמו שהעיקרים הראשונים הם לעולם מזמן נתינת התורה כן עיקר זה הוא כמותם ולזה כתב הרב ז"ל ושיאמין שיהיה לו יתרון ומעלה וכבוד על כל המלכים שהיו מעולם כי האמונה זו היא אפילו שאין להם לישראל שיעבוד מלכיות יש להם שכר באמונה זו ויהיה קיום וחיזוק לתורתנו הקדושה בהתקיים עיקר זה מכמה פנים. (ע"י תורת מנחם תשמ"ח ח"ד ע' 33 הערה 65. ו"ח ע' 280 הערה 63. ובתרגום חדש של הרמב"ם)

3. שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן שנו

יקרתו הגיעני ענין הויכוח אם יש י"ג עקרים או ג' כהר"י אלבו לא ידעתי שום נפקותא כ"א קריאת שם בלבד ולדעת המקובלים אין כאן עיקר כי כל קוצים של תורה הם עיקרים מה בין זה לזה...

אך א"א לי בשום אופן להאמין שיהי' גאולתינו א' מעיקרי הדת ושם יפול היסוד תפול החומה חלילה, ושנאמר אלו הי' ח"ו חטאנו גורמים שיגרש אותנו גירוש עולם וכדס"ל לר"ע בעשרת השבטים שהם נדחים לעולם המפני זה רשאים הם לפרוק עול מלכות השמים או לשנות קוצו של יו"ד אפי' מדברי רבנן חלילה, אנחנו לא נעבוד ה' לאכול פרי הארץ ולשבוע מטוב, לעשות רצונך אלקי חפצתי ועכ"פ ועל כל אופן עבדי ד' אנחנו יעשה עמנו כרצונו וחפצו ואין זה עיקר ולא יסוד לבנות עליו שום בנין.

אך כיון שעיקר יסוד הכל להאמין בתורה ובנביאים ושם נאמר גאולתינו האחרונה בפ' נצבים ובפ' האזינו כמ"ש רמב"ן שם והרבה מזה בדברי נביאים אם כן מי שמפקפק על הגאולה הלז הרי כופר בעיקר האמנת התורה והנביאים.

4. ספר העיקרים מאמר ד פרק מב

אבל מכל מקום אין האמנת ביאת המשיח עיקר שתבטל התורה בכללה אם לא יאמינהו האדם. כי האמנת השכר מחוייבת על כל בעל תורה אלהית, והכופר בו כופר בעיקר, ואולם מי שיאמין שהשכר הוא לנשמות בלבד ובעולם הבא, או גשמי ולתחתית המתים, אף אם לא יאמין בשכר העולם הזה איננו כופר בעקר, אחר שהוא מאמין עקר השכר והעונש בכלל, אף על פי שיחלוק באחד ממיני השכר, תדע שהרי יש מרבתינו ז"ל אמרו שכר מצוה בהאי עלמא ליכא..

8. בית אלקים שם

ולזה נאמר כי הראיה הלקוחה מן השכל והסברא היא כי ידוע כי האל יתב' ברא את העולם להראות את כבוד גדלו וידו החזקה בפני כל ברואיו ולמן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ לא נהיה כדבר הגדול הזה ולא נשמע כמוהו. כי מה ששמעו כל האומות גדולת האל ית' ביציאת מצרים ובמתן תורה לא היה אלא לפי שעה ומפני שמועה זו לא רפו ידיהם מלעבוד העבודות הזרות אשר הורגלו בהן מקודם..

ולכן לא נשלמה עדיין כוונת בריאת העולם עד שיתקרבו כולם אל דת האמת וכמו שאמר הכתוב כי אז אהפוך אל עמים שפה וגו' ולעבדו שכם אחד. (עיי' תניא ולק"ש חכ"ז ע' 255 ו"ח ע' 280 הערה 63)

5. ספר העיקרים מאמר א פרק א

וזה דבר מתמיה מאד, שהרי מצינו בגמרת סנהדרין בפרק חלק, רבי הלל, שהוא אחד מחכמי ישראל הנזכרים בתלמוד, אומר שאין להם משיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיה מלך יהודה, ולפי דברי הרמב"ם יהיה אותו חכם מכלל הכופרים וממי שאין להם חלק לעולם הבא, ויש לשאול אם כן למה הזכירו אותו בגמרא אחר שהיה יוצא מכלל ישראל ולא היה מאמין בעקרי דתם...

ויש משיבים בזה ואומרים כי רבי הלל לא היה כופר בעקר המשיח חלילה, אבל דעתו לומר שאין להם משיח לישראל מהכרח הפסוקים, כי כל הפרשיות שנאמרו בישעיה על המשיח, כמו ויצא חטר מגזע ישי (ישעיהו י"א א') ודומיהם, לא נאמרו אלא על חזקיה מלך יהודה ונתקיימו הנבואות ההן בימיו,

6. יד רמ"ה סנהדרין צט ע"א

ואית דמפרשי (רש"י) דר' הילל לאו למעקרה לגאולה לגמרי הוא דבעא, אלא למעקרי' למשיח לחודיה. והכי קאמר אין להם משיח לישראל אלא הקב"ה הוא ימלוך בעצמו ויגאל אותם לבדו. וקשיא לן עלה א"כ מאי שכבר אכלוהו בימי חזקי', דמשמע שנהנו מטובתו ואם הקב"ה מולך עליהם בעצמן וגואל אותם כ"ש עדיף להו טפי.

7. ישועות משיחו ע' כה ע"ב

והר' שם טוב שפרוט פירש אין להם משיח לישראל, לא יבא אם לא זכו, כי זכות האבות כבר נגסר בבית ראשון, וזכות דוד שהיה נשאר נשלם בימי חזקיהו...

ואני במאמר ראש אמנה באותו פרק אשר זכרתי פירשתי במאמר הזה.. אבל רצה להודיע שלא יבא המשיח בזכות ישראל, כלומר בזמן האפשרות שזכרתי ולזה אמר אין משיח לישראל ר"ל אין המשיח להם שיבא בזכותם לפי שנתמעטו זכותיהם בעבור אותו נס שנעשה בימי חזקיהו ממפלת סנחריב.